

Handläggare
Eskil Swerkersson
Telefon: 08-50814020

Till
Enskede- Årsta- Vantörs stadsdelsnämnd

Planerad förskoleutbyggnad 2019-2023

Förvaltningens förslag till beslut

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens lägesrapport över den planerade förskoleutbyggnaden för 2019-2023.

Anders Carstorp
Stadsdelsdirektör

Kersti Tagesson
Avdelningschef

Karin Åberg
Avdelningschef

Sammanfattning på lättläst svenska

Förvaltningen har skrivit en sammanställning för den planerade utvecklingen av förskolor för åren 2019- 2023.

Antalet barn kommer under perioden att öka och det finns dessutom förskolor som är i dåligt skick och behöver rivas eller renoveras. Planeringen tar hänsyn till detta och förvaltningen bedömer att det under perioden kommer att finnas tillräckligt många förskoleplatser för stadsdelsområdets barn.

För att stadsdelsområdets förskolor ska hålla en hög kvalitet använder sig förvaltningen av två olika funktionsprogram i planeringen. Ett för inomhusmiljöer och ett för utomhusmiljöer. Funktionsprogrammen är dokument där funktioner som behövs på förskolan beskrivs. De båda funktionsprogrammen finns med som bilagor i detta ärende.

Bakgrund

Inom stadsdelsområdet planeras cirka 25 000 bostäder byggas fram till år 2040, vilket ställer höga krav på förskoleplaneringen för att säkra barnomsorgsgarantin. Förvaltningens kartläggning av bostadsutvecklingen påvisar att cirka 11 500 bostäder kommer att färdigställas under perioden 2019- 2023, både inom större stadsutvecklingsprojekt såväl som mindre förtätningsprojekt.

Varje år genomför förvaltningen två olika sammanställningar av planeringsläget, uppdelat på olika tidsperioder. I underlag för budget för aktuellt år, med inriktning mot följande två år, finns en lokalförsörjningsplan som bland annat sammanställer den planerade förskoleutvecklingen för en treårsperiod. För att få en bild av den mer långsiktiga förskoleplaneringen tar förvaltningen årligen fram ett tjänsteutlåtande som sammanställer den planerade förskoleutvecklingen för en femårsperiod.

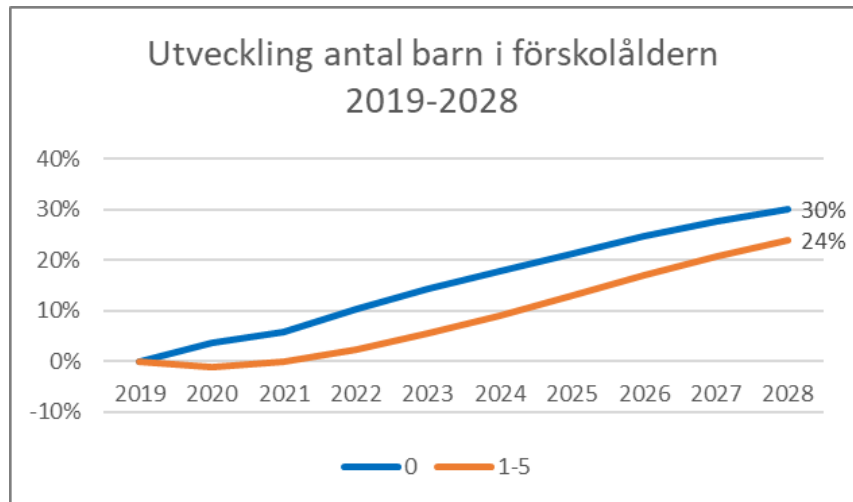
Ärendet

Antalet barn i åldrarna 1-5 år i Enskede-Årsta-Vantör beräknas öka från 6 552 barn under 2019 till 6 911 barn under 2023, enligt SWECOs årliga befolkningsprognos som utförs på beställning av Stockholms stad. Det är en ökning med 423 barn. Fram till år 2028 är ökningen 1 565 barn i åldersgruppen. Befolkningsprognosen beaktar både befolkningsförändringar kopplat till nya bostäder, såväl som till befintliga.

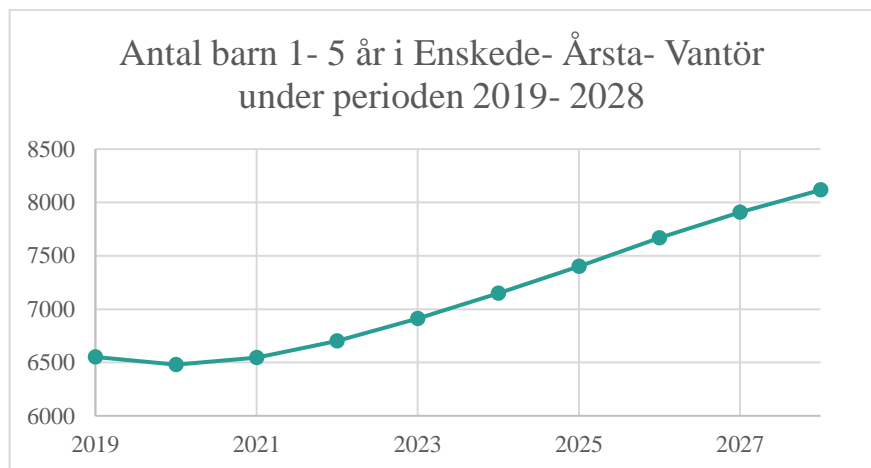
År	2019	2020	2021	2022	2023
Befolkning (1- 5 år)	6 552	6 480	6 546	6 700	6 911

Tabell 1. Befolkningsutveckling 2019- 2023 i Enskede- Årsta-Vantör för åldersgruppen 1- 5 år.

Nedanstående diagram visar att ökningen är stor även på längre sikt.

Figur 1. Befolkningsutveckling i procent år 2019- 2028 i Enskede-Årsta- Vantör för åldersgruppen 1- 5 år.

Figur 2. Befolkningsutveckling i antal år 2019- 2028 i Enskede-Årsta- Vantör för åldersgruppen 1- 5 år.

Förvaltningen strävar i förskoleplaneringen att balans mellan antal förskoleplatser och behov ska råda. Detta är en utmaning eftersom antal bostäder i exploateringsprojekt kan ändras under olika planeringsskeden, samt att det ofta är svårt att bedöma vilka åldersgrupper som kommer att flytta in i nya bostäder.

Swecos befolkningsprognos är ett viktigt planeringsunderlag för förvaltningen, men fortlöpande kommunikation sker med Exploateringskontoret, Stadsbyggnadskontoret och olika byggaktörer för att få en ständigt uppdaterad bild av den planerade utbyggnadstakten av bostäder.

Förvaltningen följer under året löpande upp planeringen av förskolor. Detta sker framförallt i lokalmöten som inträffar varje vecka, där förvaltningens samhällsplanerare, lokalsamordnare, lokalintendenter samt chefer för lokal- och stadsmiljöenheten medverkar. Dessutom genomför lokal- och stadsmiljöenheten en presentation och uppföljning av förvaltningens planeringsverktyg tillsammans med avdelningen för förskola två gånger per år.

Förvaltningen använder ett verktyg för förskoleplanering i DpMap, som är Stockholms stads upphandlade kartsystem. Verktöget består av geografiska punkter som är kopplade till olika data, såsom antal avdelningar, hyresvärd och datum för tillfälligt bygglov. Detta verktyg kommer att vidareutvecklas under 2020.

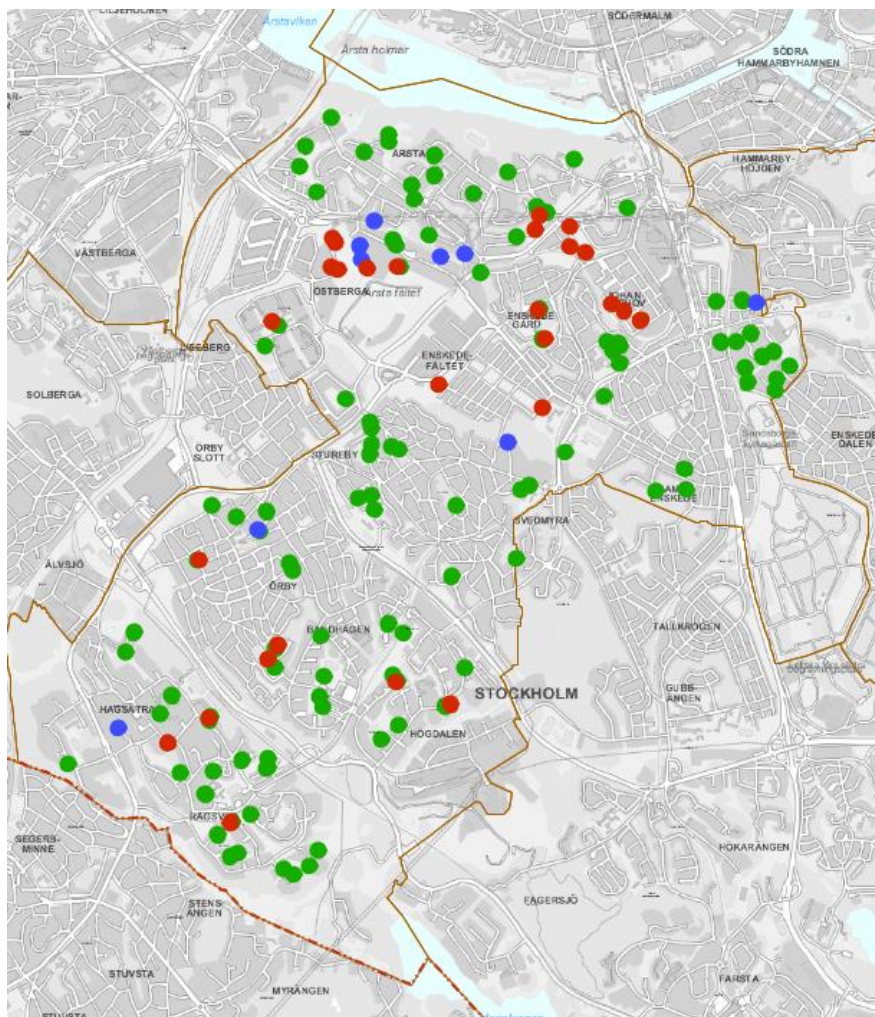

Bild 2. Förskolelager i DpMap där gröna punkter illustrerar befintliga förskolor, röda punkter illustrerar planerade (ej beslutade) och blåa punkter planerade (beslutade).

Ett övergripande mål inom förvaltningen är att en hög andel barn inom stadsdelsområdet ska vara inskrivna i en förskola. Inskrivningsgraden skiftar dock över tid och det finns stora

skillnader mellan olika delar av stadsdelsområdet. Förvaltningen behöver i planeringen beakta dessa relativt svårbedömda fluktuationer. Eftersom förvaltningen arbetar för en hög inskrivningsgrad är det dock viktigt att planeringen av förskolelokaler möjliggör att platsgarantin kan uppfyllas vid framtida höga inskrivningsgrader.

En annan parameter som påverkar är antal privata förskolor. Om många privata aktörer väljer att starta upp verksamhet i ett visst område kan det leda till en överetablering med tomma förskoleplatser som följd. På samma sätt kan det leda till brist på förskoleplatser om många privata förskolor stänger sina verksamheter. De privata förskolorna leder till en osäkerhet i prognosarbetet eftersom förvaltningen inte kan förutse dess utveckling över tid. För närvarande är nästan en tredjedel av det totala antalet förskoleplatser inom stadsdelsområdet inom privata förskolor.

Följande sammanställning omfattar all planerad förändring i stadsdelsområdets förskolebestånd till och med år 2023. Stadsdelsområdet är uppdelat i stadsdelarna Hagsätra, Rågsved, Högdalen, Bandhagen, Örby, Stureby, Enskedefältet, Enskede gård, Gamla Enskede, Johanneshov, Årsta, Östberga och basområdet Blåsut.

Hagsätra och Rågsved

I nuläget råder en balans på förskoleplatser inom området och förvaltningen bedömer att planeringen för de närmsta fem åren bidrar till att upprätthålla det tillståndet.

Det pågår dock ett större planeringsarbete för Hagsätra/Rågsved med en målsättning att bygga 3000 nya bostäder vilket kommer påverka behovet av förskoleplatser på längre sikt. Preliminär byggstart för de första bostäderna är 2021- 2022. Förvaltningen är med i projektgruppen för detta och kommer verka för att tillräckligt med förskolor i relation till antal bostäder planeras.

Område	Förskola/adress	År	Antal platser	Kommentar
Hagsätra	Snesen , Kvarntorpsgränd 13-15	2019	-48	Tillfällig förskola revs för att möjliggöra ny förskola inom samma fastighet.
Hagsätra	Snesen , Kvarntorpsgränd 13-15	2020	96	Friliggande förskola med sex avdelningar som byggs i tre plan. Genomförandeärende finns.

Hagsätra	Ekbacken , Hagsätravägen 115	2022	-48	Byggnaden rivs för att ge plats åt ny förskola på samma plats.
Hagsätra	Ekbacken , Hagsätravägen 115	2023	96	Ny friliggande förskola på 6 avdelningar som byggs inom gällande detaljplan.
Hagsätra	Tillfällig förskola , Hagsätravägen 115b	2023	-96	Tillfälligt bygglov löper ut men kan förlängas med ytterligare 5 år om behov finns.
Rågsved	Tusenskönan , Spårfinnargränd 12	2021	-32	Rivning av lokalen utreds.
Rågsved	Spårfinnargränd , Spårfinnargränd 17A	2021	16	Utökning med en avdelning i samband med grundsanering utreds.
Totalt			-16	

Högdalen, Bandhagen och Örby

I framförallt Högdalen och Bandhagen finns det ett visst behov av att bygga nya förskolor, då det har varit svårt att få in förskolor i olika påbörjade och avslutade detaljplanearbeten för bostäder i området. Eftersom det är en utmaning att hitta lämpliga platser för förskolor i området har förvaltningen i några fall utrett om det finns utrymme att utöka kapaciteten inom befintliga förskolors fastighetsgränser, bland annat på Ripsavägen 33.

Förvaltningen bedömer att den planerade förskoleutbyggnaden är tillräcklig för att täcka upp det ökade behov som planerade bostäder bedöms generera.

Område	Förskola/address	År	Antal platser	Kommentar
Högdalen	Tallbacken , Stålbogavägen 58	2022	-32	Utredning om rivning av förskolan pågår.
Högdalen	Tallbacken , Stålbogavägen 58	2023	96	Utredning om nybyggnation för att ersätta befintlig förskola som rivs. Detta kräver en detaljplaneändring.
Högdalen	Skogsbacken , Ripsavägen 33	2023	96	Detaljplan antagen för att kunna utöka verksamheten från fyra till tio avdelningar. En ny förskolebyggnad med plats för fem avdelningar planeras byggas inom befintlig fastighetsgräns. Dessutom planeras en ny avdelning tillskapas inom befintlig förskolebyggnad.
Högdalen	Trollesundsskogen	2023	128	Detaljplanearbete har påbörjats för att bygga en friliggande förskola på åtta avdelningar i Trollesundsskogen. Antal

				avdelningar är inte fastsatt men kommer att hamna inom spannet 6- 10 avdelningar.
Högdalen	Gläntan , Stenkvistavägen 5	2023	-32	Tillfälligt bygglov löper ut men det går att söka för ytterligare 5 år om behov finns.
Örby	Förskolan Vingåkersvägen 22-26 , Vingåkersvägen 22-26	2022	96	Ny friliggande förskola på sex avdelningar. Genomförandeärende finns.
Örby	Åkerö , Åkerögränd 5	2023	16	Utredning om att utöka med en avdelning.
Totalt			368	

Stureby, Enskedefältet och Enskede gård

De förskolor som planeras inom området är kopplade till olika exploateringsprojekt för bostäder i området samt till förskolor med tidsbegränsade bygglov som kommer att behöva avvecklas. Det kan dessutom röra sig om äldre förskolor i sämre skick som antingen behöver byggas om eller rivs och ersättas.

Förvaltningen bedömer att den planerade förskoleutbyggnaden är tillräcklig för att täcka upp det ökade behov som planerade bostäder bedöms generera. Det totala resultatet på -160 platser beror till viss del på att rivning av förskolan på Bägerstavägen 41 finns med men den nya förskolan, med plats för 128 barn, som ersätter hamnar utanför femårsperioden. Samtidigt är det i dagsläget ett mindre överskott på förskoleavdelningar i området.

Område	Förskola/adress	År	Antal platser	Kommentar
Stureby	Lillkotten , Sågverksgatan 97	2020	-32	Paviljong till förskolan Kotten som har avvecklats. Avvecklingsplan är anmäld.
Stureby	Tystbergavägen 47	2021	-48	Tillfällig förskola vars bygglov löper ut men nytt kan sökas till 2026.
Stureby	Terrassen förskola , Tussmötevägen 195	2022	-48	Förskolan Terrassen vid Stureby sjukhem har ett tillfälligt bygglov som löper ut 2022. Kommer inte att förlängas.
Stureby	Stureby , Ramviksvägen 205	2022	112	Fristående förskola på sju avdelningar med byggstart början av 2020. Genomförandeärende finns.
Stureby	Uddeholmsvägen 236	2023	-64	Tillfälligt bygglov löper ut och nytt kan sökas om behov finns.
Enskede gård	Enskede gårds förskola , Enskede Gårdsväg 16- 20	2021	-80	Förskolan är i dåligt skick och behöver rivs. Utredning pågår för att bygga en ny förskola på samma plats.

Enskede gård	Enskede gårds förskola, Enskede Gårdsväg 16- 20	2022	80	Ny friliggande förskola på fem avdelningar.
Enskede gård	Bägersta Gård, Bägerstavägen 41	2022	-64	Inriktningsbeslut har tagits för utredning om rivning för att ge plats åt ny förskola på åtta avdelningar. Nya förskolan beräknas kunna vara klar 2024.
Enskede gård	Trädskolan, Trädskolevägen 60	2022	-16	Är ett annex till musikförskolan Plantan. Tillfälligt bygglov löper ut 2022.
Totalt			-160	

Gamla Enskede, Blåsut och Johanneshov

Förvaltningen bedömer att den planerade förskoleutbyggnaden är tillräcklig för att täcka upp det ökade behov som planerade bostäder bedöms generera.

Område	Förskola/adress	År	Antal platser	Kommentar
Johanneshov	Konstgjutaren (Stockholmshem), Årstastråket etapp 3	2023	64	Detaljplanearbete pågår för en förskola i bottenplan på flerbostadshus.
Johanneshov	Konstgjutaren (HSB), Årstastråket etapp 3	2023	64	Detaljplanearbete pågår för en förskola i bottenplan på flerbostadshus.
Johanneshov	Slakthusområdet etapp 1 (Primula)	2023	80	Friliggande förskola i flerbostadshus som byggs av Primula.
Gamla Enskede	Äppelgården, Grusåsgränd 8	2020	-16	Förvaltningen lämnar denna lokal.
Totalt			192	

Årsta och Östberga

De planerade förskolorna är framförallt kopplade till bostadsexploatering på Årstastråket och Årstafältet. Det finns även ett antal tillfälliga förskolor med tidsbegränsade bygglov som behöver avvecklas.

Förvaltningen bedömer att den planerade förskoleutbyggnaden är tillräcklig för att tillmötesgå den bedömda behovsökningen.

Område	Förskola/adress	År	Antal platser	Kommentar
Årsta	Glavsfjorden, Rämensvägen 31 A-C	2019	96	Friliggande förskola på sex avdelningar inom Årstastråkets andra etapp. Verksamhet flyttar in januari 2020. Genomförandeärende finns.
Årsta	Humlan, Hummelvägen 10	2019	96	Ny friliggande förskola på sex avdelningar som öppnade våren 2019.
Årsta	Avd. Ekan, Sandfjärdsgatan 39	2020	-16	Förvaltningen lämnar denna lokal med en avdelning som tillhör Sandfjärden.
Årsta	Lilla Dalen, Hjälmarsvägen 16	2020	-32	Paviljongförskola på Årstaskolans skolgård vars bygglov löper ut. Kommer inte att förlängas.
Årsta	Kullerbyttan, Ottsjövägen 26	2021	-64	Tillfälligt bygglov löper ut och kan inte förlängas.
Årsta	Gisslaren 1, Årstavägen	2021	80	Förskola på fem avdelningar i bottenplan på flerbostadshus. Genomförandeärende finns.
Årsta	Idlången, Sandfjärdsgatan	2021	64	Förskola på fyra avdelningar i bottenplan på flerbostadshus som byggs av Stockholms hem inom Årstastråkets andra etapp. Genomförandeärende finns.
Årsta	Sandfjärden, Sandfjärdsgatan 39	2021	-32	Tillfällig förskola på parkmark. Tillfälligt bygglov löper ut och kan inte förlängas.
Årsta	Svärdlångsvägen 18	2022	-64	Tillfälligt bygglov löper ut. Går ev. att förlänga med 5 år. Möjligheten att förlänga beror på pågående detaljplanarbeten.
Årsta	Valvet, Skagersvägen 38-40	2022	-64	Tillfälligt bygglov löper ut 2022 och kan förlängas ytterligare vid behov. Tidplan för Årstastråkets exploatering avgör om förlängning kan göras.

Årsta	Algunnen (Fastpartner), Årstastråket etapp 3	2023	64	Förskola i flerbostadshus. Tidplan för denna etapp av Årstastråket är i dagsläget osäker.
Årsta	Algunnen (Stockholmshem), Årstastråket etapp 3	2023	64	Förskola i flerbostadshus. Tidplan för denna etapp av Årstastråket är i dagsläget osäker.
Östberga	Ädelstenen, Kinnaredsgränd 69	2022	64	Ny förskola i bottenvåning på flerbostadshus.
Östberga	Ädelstenen, Östberga torg 5- 7	2022	-64	Lokalen lämnas och verksamheten flyttar till de nya lokalerna på Kinnaredsgränd 69.
Östberga	Valla 1, Årstafältet etapp 1	2023	64	Förskola i bottenvåning på flerbostadshus som ska byggas av Järntorget. Genomförandeärende finns.
Östberga	Valla 1, Årstafältet etapp 1 (HSB)	2023	64	Förskola i bottenvåning på flerbostadshus som ska byggas av HSB.
Östberga	Valla 1, Årstafältet etapp 1	2023	128	Fristående förskola som ska byggas av SISAB. Genomförandeärende finns.
Totalt			448	

Nettoförändring av förskoleplatser i hela stadsdelsområdet:
832 platsers ökning

Evakueringsförskolor

Evakueringsförskolorna kan bland annat användas för att evakuera barn från andra förskolor som är i behov av underhållsåtgärder. Förvaltningen bedömer att det är viktigt att dessa lokaler behålls, för att skapa goda förutsättningar att kunna genomföra framtida underhållsåtgärder, samtidigt som verksamheter ska kunna fortlöpa i ändamålsenliga lokaler. Evakueringsförskolorna minskar samtidigt behovet av att bygga tillfälliga förskolor, vilket är ekonomiskt gynnsamt.

Område	Förskola/adress	Antal platser	Kommentar
Högdalen	Dalbotten, Vrenavägen	16	En avdelning och en inomhusyta på 116 kvadratmeter.
Rågsved	Klippan, Bjursätragatan 118	32	Två avdelningar med en inomhusyta på 427 kvadratmeter.
Gamla Enskede	Grangården, Tappgränd 9	16	En avdelning med en inomhusyta på 238 kvadratmeter.
Totalt		64	

Den totala planerade utvecklingen av förskoleplatser i hela stadsdelsområdet under perioden är ett tillskott på 832 platser, vilket motsvarar 52 avdelningar om varje avdelning har 16 barn. Eftersom vissa förskolor är i tidiga planeringsskeden kan siffran komma att sjunka något om utredningsarbeten påvisar att vissa projekt inte bör fullföljas.

Enligt Swecos befolkningsprognos ökar antalet barn i åldrarna 1-5 år med 359 barn, vilket motsvarar ungefär 22,5 avdelningar. Detta utgår från full inskrivningsgrad, vilket innebär att antalet barn som kommer att söka till förskolor kommer vara något lägre. Den senast dokumenterade inskrivningsgraden för hela stadsdelsområdet är 85,9%.

Inom förvaltningen har under flera år ett nyckeltal på två avdelningar för 100 nya bostäder tillämpats. Stadens gällande nyckeltal är 25 platser för 100 bostäder. Båda dessa nyckeltal resulterar i att antal förskoleplatser blir högre än det behov som SWECOS befolkningsprognos anger.

Under perioden beräknas 11 500 nya bostäder färdigställas och med Stockholms stads nyckeltal på 25 förskoleplatser för 100 nya bostäder skulle detta innebära att cirka 180 förskoleavdelningar (2 875 förskoleplatser) skulle behöva byggas under perioden. Det är långt över förvaltningens planering, såväl som behovet från SWECOS befolkningsprognos. För att undvika överetablering har förvaltningen beslutat att utveckla egna planeringsverktyg som i stor grad utgår från SWECOS befolkningsprognos.

Eftersom nyckeltalen har tillämpats de senaste åren finns det dock en risk att viss överetablering av nya förskolor kan inträffa de närmsta åren. Generellt är det bättre, både sett ur ett brukarperspektiv såväl som ett ekonomiskt, med ett visst överskott av förskoleplatser jämfört med ett underskott. Ett framtida överskott av förskoleplatser kan till exempel möjliggöra avveckling av förskolor i sämre skick som närmar sig slutet på sina livscyklar samt avveckling av tillfälliga förskolelokaler. Ett underskott kan däremot lätt leda till att dyra tillfälliga lösningar behöver upprättas, som kan leda till dåliga förskolemiljöer för barnen och höga kostnader för staden.

Funktionsprogram för inomhus- och utomhusmiljöer
2017 tog förvaltningen fram ett funktionsprogram för förskolor. Funktionsprogrammet ger en samlad bild över de funktioner som

förvaltningen anser utgöra grunden för en bra förskolelokal. Utomhusmiljöer behandlas till viss del men förvaltningen har konstaterat att detta behövde utvecklas med ett tydligare barnperspektiv. Utemiljöer med höga kvalitéer främjar barns förmåga att röra sig och detta är viktigt för deras utveckling.

Därför har förvaltningen under 2018 och 2019 tagit fram ett funktionsprogram för förskolans utemiljöer. Programmet är ett planeringsverktyg som kan användas dels när nya förskolor planeras och byggs men även på befintliga förskolor. Funktionsprogrammet syftar till att säkerställa ett högt lekvärde på förskolans utemiljöer och kan användas av stadsdelsförvaltningen men även av andra aktörer som arbetar med planering och produktion av nya förskolor.

Funktionsprogrammet innehåller en checklista som kan användas som ett planeringsverktyg när nya förskolor planeras men även som ett utvecklingsverktyg för befintliga förskolor. Checklistan består av 18 kriterier som alla påverkar förskolegårdens lekvärde. Checklistan kan användas genom hela planeringsprocessen. Checklistans lekvärdeskriterier går att påverka i olika hög grad genom planeringsprocessen. Därför är det viktigt att checklistan används genom hela processen för att säkerställa ett så högt lekvärde som möjligt.

Funktionsprogrammet utgår från barns perspektiv. Det innebär att checklistans kriterier formulerats utifrån barns behov, intressen och ambitioner. Programmet har som mål att öka lekvärdet vilket är en sammantagen bedömning av de kvaliteter som en plats har för barn i leken. En plats med högt lekvärde har många bra egenskaper för att främja barns utveckling, självständighet och välbefinnande.

Båda funktionsprogrammen är levande dokument som ska revideras årligen.

Jämställdhet

Frågor kopplat till jämställdhet är viktigt att beakta vid planeringen av förskolors inne- och utemiljöer. Förskolors olika miljöer bör i så stor grad som möjligt skapa förutsättningar för flickor och pojkar att med stor frihet själva kunna forma sin lek. Naturliga miljöer erbjuder en hög grad av tolkningsbarhet, vilket är positivt sett från ett jämställdhetsperspektiv, samtidigt som det främjar barnens kreativitet.

Tillgänglighet

De båda funktionsprogrammen är ett stöd för förvaltningen i tillgänglighetsarbetet kopplat till förskolor.

Nya förskolor ska förhålla sig till gällande lagar och riktlinjer för att säkerställa hög grad av tillgänglighet. Om åtgärder eller ändringar görs på befintliga förskolor ska tillgänglighetsperspektivet alltid finnas med. Under verksamhetsåret 2019 genomförs en tillgänglighetsinventering av befintliga förskolors inomhusmiljöer och en handlingsplan kopplat till det kommer att tas fram och börja tillämpas under 2020.

Barns perspektiv

Det är viktigt att barns perspektiv beaktas vid planering av inne- och utemiljöer på förskolor. Vid nybyggnation av förskola går det oftast inte att kommunicera med de barn som sedan kommer att gå på förskolan, så dialogen med barn behöver kunna generaliseras för att bättre förstå vilken typ av miljöer de gillar att vistas i och vilka kvalitéer som är viktiga för dem.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av avdelningen för utveckling, lokaler och stadsmiljö i samverkan med avdelningen för förskola.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen förslår att stadsdelsnämnden godkänner lägesrapporten över den planerade förskoleutbyggnaden.

Bilagor

1. Funktionsprogram förskola, Enskede- Årsta- Vantör april 2017
2. Funktionsprogram för förskolans utemiljöer